

ИЗВЕШТАЈ

ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА ЗА ЗАДОЛЖИТЕЛНА ИМУНИЗАЦИЈА НА НАСЕЛЕНИЕТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2018 ГОДИНА

Во текот на 2018 година се спроведуваше задолжителната континуирана имунизација против определени заразни болести во Република Македонија, согласно важечката законска и подзаконска регулатива:

- Законот за заштита на населението од заразни болести Сл. Весник бр. 66/2004,
- Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на населението од заразни болести (Сл. Весник бр. 146/2014, 139/08, 99/09, 149/14,150/15 и 37/16)
- Правилникот за имунопрофилакса, хемиопрофилакса, лицата кои подлежат на овие мерки, начинот на изведување и водење на евиденција и документација(Сл. Весник бр. 177/2015),
- Програмата за задолжителна имунизација на населението во Република Македонија за 2018 година (Сл. Весник бр. 16/2018) и
- Национална годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2018 година (Сл. Весник бр. 16/2018).

Вакцинација и ревакцинација во Република Македонија во 2018 година

Врз основа на доставените годишни извештаи за спроведена и реализирана задолжителна имунизација против заразните болести во Република Македонија, во 2018 година, од страна на Центрите за јавно здравје и нивните подрачни единици и/или здравствените установи кои ја спроведуваат имунизацијата во републиката, Институтот за јавно здравје изврши обработка и анализа на добиените податоците.

При тоа, во републиката, во однос на **примарна вакцинација не е констатиран опфат над 95%за ниту една вакцина. Опфат за примарна вакцинација под 95%, но над 90%**е регистриран со вакцина против хепатитис Б, Хемофилус инфлуенца тип Б, ДиТеПер и ОПВ/ИПВ вакцина, а опфат под 90% има примовакцинација со МРП вакцина. Вакцинацијата против ХПВима најнизок опфат од сите вакцини во републиката.

Примовакцинацијата совакцината против хепатитис Б има опфат од 92,3%.Примовакцинацијата со вакцините против заболувања кои ги предизвикува хемофилус инфлуенца тип Б,ДиТеПер и ОПВ/ИПВ имаат идентичен опфат од 92,5%.МРП вакцинацијата е реализирана со опфат од 74,8%. Вакцинацијата против ХПВ, како и изминатите години (од нејзиното воведување) има најнизок регистриран опфат кој изнесува 54,7% (Прилог Табелиод 1 до 8, Картограми од 1 до 9).

Истотака, и во однос на ревакцинацијата, **неереализиран опфат над препорачаните 95% за ниту една ревакцина**. Ревакцинации со опфат под 95%, но над 90% имаат следните вакцини: МРП – 93,8% и Те IV - 90,2%. Останатите ревакцини имаат опфат под 90%, и тоа ДиТе III – 87,2%, ОПВ/ИПВ I, ДиТеПер I и Хемофилус инфлуенца тип Б – 80,2%, ОПВ/ИПВIII–79,4%, ДиТеII – 75,3% и ОПВ/ИПВ II – 70%.

(Прилог Табелиод 1 до 8, Картограми од 1 до 9).

Опфатот на лицата кои подлежат на задолжителната вакцинација и ревакцинација во 2018 година, по поделни вакцини, прикажан е табеларно, како за републиката во целост, така и по центри за јавно здравје и нивни подрачни единици (Табела 1 до 8), како и картографски (Картограм 1 до 9), во Прилог на извештајот.

Компаративните податоците за опфатот на извршена вакцинација и ревакцинација за 2018 година, во однос на претходниот петгодишен период (2013-2018) за Република Македонија, дадени се во Табела 9 и 10, во Прилог на извештајот.

Хепатитис Б - вакцинација

Опфатот со примарна вакцинација со 3 дози вакцина против хепатитис Б, за 2018 година за целата република изнесува **92,3%**.

Опфат под 95%, но повисок од 90% за Хепатитис Б вакцинација се регистрира на територијата на 6 ЦЗ/ПЕ:

- ЦЗ Куманово/ПЕ Кратово – 94,7%
- ЦЗ Штип – 93,8%
- ЦЗ Велес – 92,7%
- ЦЗ Скопје – 91,8%
- ЦЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 91,3%
- ЦЗ Куманово/ПЕ Крива Паланка – 91,0%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 5 ЦЗ:

- ЦЗ Струмица/ ПЕ Валаново – 89,5%
- ЦЗ Струмица – 88,1%
- ЦЗ Велес/ ПЕ Кавадарци – 87,3%
- ЦЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 86,7%
- ЦЗ Куманово – 82,2%

(Прилог Табела 1, Табела 2, Картограм 1).

Опфатот на вакцинацијата со I доза и со II доза вакцина против хепатитис Б изнесува 96,1% односно 97,7%, соодветно. Од подлежаечките деца на вакцинација против Хепатитис Б во 2018 година, трета доза не примиле **1.654** (Прилог Табела 2), од нив 37,2% (616) се од територијата на ЦЗ Скопје, а 19,3% (320) од територијата на ЦЗ Куманово.

Хиб – вакцинација

Вакцинацијата со три дози вакцина против инфекција со Хиб во 2018 година, во републиката е извршена со опфат од **92,5%**.

Опфат понизок од 95% се регистрира во 7ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Куманово/ ПЕ Кратово 94,9%
- ЦЈЗ Велес – 92,7%
- ЦЈЗ Скопје – 92,1%
- ЦЈЗ Штип – 91,4%
- ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш -91,3%
- ЦЈЗ Куманово/ ПЕ Крива Паланка 91,0%
- ЦЈЗ Велес/ ПЕ Кавадарци – 90,0%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 4 ЦЈЗ:

- ЦЈЗ Струмица – 89,9%
- ЦЈЗ Струмица / ПЕ Валандово –89,5%
- ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 86,6%
- ЦЈЗ Куманово – 82,5%

(Прилог Табела 1, Табела 3, Картограм 2).

Од децата кои биле подлежачки на вакцинација против Хиб со трета доза, не се вакцинирани вкупно **1.617 деца** (Прилог Табела 3), од нив 36,9% (596) се од територијата на ЦЈЗ Скопје и 19,5% (316) од територија на ЦЈЗ Куманово.

Хиб ревакцинација

Ревакцинацијата против Хиб инфекцијата во републиката, во 2018 година изнесува **80,2%**.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% се регистрира во 4ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Битола – 93,8%
- ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Делчево – 93,8%
- ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Веница – 93,5%
- ЦЈЗ Битола/ ПЕ Демир Хисар – 90,6%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 15 ЦЈЗ

- ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 89,6%
- ЦЈЗ Охрид – 88,7%
- ЦЈЗ Штип –Пробиштип – 87,2%
- ЦЈЗ Струмица/ ПЕ Валандово- 85,0%
- ЦЈЗ Струмица - 83,2%
- ЦЈЗ Велес/ Кавадарци – 81,5%
- ЦЈЗ Куманово/ ПЕ К.Паланка – 79,8%
- ЦЈЗ Велес - 79,6%

- ЦЗ Прилеп – 79,2%
- ЦЗ Велес/ ПЕ Гевгелија -75,2%
- ЦЗ Велес/ ПЕ Неготино – 74,8%
- ЦЗ Штип–74,8%
- ЦЗ Скопје – 73,0%
- ЦЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 71,1%

На територијата на ЦЗ Куманово е регистриран најнизок опфат од 63,2%.

(Прилог Табела 1, Табела 3, Картограм 2)

Од подлежачките деца на територијата на целата република (Прилог Табела 3), со оваа ревакцина не се опфатени вкупно **4.299 деца**, од кои најголем број (1990) и најголем процент (46,3%), по жителство припаѓаат на територијата што ја покрива ЦЗ Скопје, а потоа следи ЦЗ Куманово (698; 16,2%).

ДиТеПер - вакцинација

Примарната вакцинација, односно опфатот со 3 дози на ДиТеПер вакцина, за целата република изнесува **92,5%**.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран на територијата на 7ЦЗ/ПЕ:

- ЦЗ Куманово/ ПЕ Кратово 94,9%
- ЦЗ Велес – 92,7%
- ЦЗ Скопје – 92,2%
- ЦЗ Штип – 91,4%
- ЦЗ Штип/ ПЕ Радовиш -91,3%
- ЦЗ Куманово/ ПЕ Крива Паланка 91,0%
- ЦЗ Струмица – 90,1%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 4ЦЗ:

- ЦЗ Струмица/ ПЕ Валандово – 89,5%
- ЦЗ Велес/ ПЕ Кавадарци – 89,5%
- ЦЗ Тетово/ Гостивар – 86,6%
- ЦЗ Куманово – 82,5%

(Прилог Табела 1, Табела 4, Картограм 3).

Во републиката од подлежачките 21.472 деца(Прилог Табела 4), со три дози ДиТеПер вакцина (примарна вакцинација) не се опфатени **1.602 деца**, од кои 36,5% (585) се од територијата на ЦЗ Скопје и 19,7% (316) од територија на ЦЗ Куманово.

ДиТеПер - I ревакцинација

Првата ревакцинација со ДиТеПер ревакцина за целата република изнесува **80,2%**.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран во 4 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Битола – 93,8%
- ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Делчево – 93,8%
- ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Винаца – 93,5%
- ЦЈЗ Битола/ ПЕ Демир Хисар – 90,6%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 15 ЦЈЗ /ПЕ:

- ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 89,6%
- ЦЈЗ Охрид – 88,7%
- ЦЈЗ Штип –Пробиштип – 87,2%
- ЦЈЗ Струмица/ ПЕ Валандово- 85,0%
- ЦЈЗ Струмица - 83,2%
- ЦЈЗ Велес/ Кавадарци – 82,0%
- ЦЈЗ Куманово/ ПЕ К.Паланка – 79,8%
- ЦЈЗ Велес - 79,6%
- ЦЈЗ Прилеп – 79,2%
- ЦЈЗ Велес/ ПЕ Гевгелија -75,2%
- ЦЈЗ Велес/ ПЕ Неготино – 74,8%
- ЦЈЗ Штип– 74,8%
- ЦЈЗ Скопје – 72,9%
- ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 71,1%

На територијата на ЦЈЗ Куманово е регистриран најнизок опфат од 63,2%.

Од подлежаечките 21.681 деца, со ДиТеПер I ревакцина не се вакцинирани **4.302** деца(Табела 4), од нив 1994 (46,4%) се жители на територијата на ЦЈЗ Скопје, а 698 (16,2%) се жители на територија на ЦЈЗ Куманово.

(Прилог Табела 1, Табела 4, Картограм 3).

ДиТе - II ревакцинација

Вкупниот опфат за републиката со ДиТе II ревакцинација изнесува **75,3%**.

Опфат под 95% е регистриран на територијата на 5 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Охрид/ ПЕ Струга – 94,6%
- ЦЈЗ Струмица – 94,4%
- ЦЈЗ Куманово- 93,8%
- ЦЈЗ Кочани – 92,9%
- ЦЈЗ Куманово/ ПЕ Кратово 91,8%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 11 ЦЈЗ /ПЕ:

- ЦЈЗ Прилеп/ ПЕ Крушево – 87,7%
- ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 87,4%
- ЦЈЗ Охрид – 87,1%
- ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Винаца – 85,2%
- ЦЈЗ Струмица/ ПЕ Валандово – 77,0%
- ЦЈЗ Скопје – 75,6%

Опфат под 70% е регистриран на територијата на ЦЈЗ Велес/ПЕ Неготино (61,7%), ЦЈЗ Штип – Пробиштип(51,3%), ЦЈЗ Велес (50,3%), ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар (32,7%) и ЦЈЗ Тетово (20,1%), додека на територијата на ЦЈЗ Битола/ ПЕ Демир Хисар и ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Делчево воопшто не е спроведена втората ДиТе ревакцинација. Нискиот опфат со втората доза на ДиТе е образложен со недостаток на ОПВ вакцини во последниот квартал од годината. Втората ревакцина со ДиТе на 7-годишна возраст или во второ одделение вообичаено се дава истовремено со ОПВ, но заради недостаток на ОПВ, одложувана е и ДиТе вакцинацијата за второто полугодие од учебната 2018/2019 година, кога ќе пристигнат новите количини на ОПВ.

Од подлежаечките 21.491 (без Демир Хисар и Делчево) дете со ДиТе II ревакцина (Прилог Табела 5), не се вакцинирани вкупно **5.319 деца**, од нив најголем број највисок процент се од територијата на ЦЈЗ Тетово (1914; 36%) и ЦЈЗ Скопје(1732;32,6%).

(Прилог Табела 1, Табела 5, Картограм 4).

ДиТе - III ревакцинација

Вкупниот опфат за републиката со ДиТе III ревакцинација изнесува **87,2%**.

Опфат под 95% е регистриран на територијата на 5 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Куманово/ПЕ Кратово – 94,6%
- ЦЈЗ Скопје – 94,4%
- ЦЈЗ Кочани/ПЕ Винаца – 93,3%
- ЦЈЗ Кочани – 92,4%%
- ЦЈЗ Тетово/ПЕ Гостивар – 91,9%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територија на 4 ЦЈЗ:

- ЦЈЗ Прилеп/ ПЕ Крушево – 89,3%
- ЦЈЗ Штип / ПЕ Радовиш – 82,1%

Опфат понизок од 70% се регистрира на територијата ЦЈЗ Струмица (65,5%) и ЦЈЗ Тетово (29,5%), додека на територија ПЕ Демир Хисар, ПЕ Неготино, ПЕ Делчево и ПЕ Пехчево, воопшто не е спроведена ревакцинацијата со ДиТе III со исто објаснување како за ДиТе II, дека заради недостаток на ОПВ вакцини, одложувана е и ДиТе вакцинацијата за второто полугодие од учебната 2018/2019 година, кога ќе пристигнат новите количини на ОПВ.

Од подлежачките лица на ДиТе II ревакцина (без Демир Хисар, Неготино, Делчево и Пехчево - Прилог Табела 5), со оваа ревакцина не се опфатени **2.719 лица**, а од нив најголем број (1506) и процент (55,4%) се лица кои припаѓаат на територијата на ЦЗ Тетово.

(Прилог Табела 1, Табела 5, Картограм 5).

Те – IV ревакцинација

За целата република, опфатот со Те - IV ревакцинација, изнесува **90,2%**.

Опфат под 95% е регистриран на територијата на 3 ЦЗ/ПЕ:

- ЦЗ Велес/ ПЕ Мак. Брод– 94,7%
- ЦЗ Велес – 92,0%
- ЦЗ Тетово – 90,8%

Опфат понизок од 90% се регистрира во 6 ЦЗ /ПЕ:

- ЦЗ Куманово - 88,7%
- ЦЗ Велес/ ПЕ Неготино – 87,8%
- ЦЗ Штип – 87,1%
- ЦЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 85,7%
- ЦЗ Битола/ ПЕ Д. Хисар – 84,1%
- ЦЗ Скопје – 80,1%

Од подлежачките лица на Те IV ревакцина(Прилог Табела 5), со оваа ревакцина не се опфатени **2.025 лица**, а од нив најголем број (1194) и процент (59,6%) се лица кои по место на живеење припаѓаат на територијата на ЦЗ Скопје.

(Прилог Табела 1, Табела 5, Картограм 5).

ОПВ/ИПВ - вакцинација

Вкупен опфат со 3 дози полио вакцина, односно примарна ОПВ/ИПВ вакцинација за целата република е остварена со опфат кој изнесува **92,5%**.

Опфат под 95% е регистриран на територијата на 7 ЦЗ/ПЕ:

- ЦЗ Куманово/ ПЕ Кратово- 94,9%
- ЦЗ Велес – 92,7%
- ЦЗ Скопје – 92,2%
- ЦЗ Штип – 91,4%
- ЦЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 91,4%
- ЦЗ Куманово/ Кр. Паланка– 91,0%
- ЦЗ Струмица – 90,1%

Опфат понизок од 90% се регистрира во 4 ЦЗ /ПЕ:

- ЦЗ Велес/ ПЕ Кавадарци - 89,5%
- ЦЗ Струмица/ ПЕ Валандово – 89,5%
- ЦЗ Тетово/ ПЕ Гостивар– 86,6%
- ЦЗ Куманово – 82,5%

Во републиката, од подлежачките 21.477 деца (Прилог Табела 6), со три дози вакцина против детска парализа не се опфатени вкупно **1.608 деца**, од кои 588 (36,6%) се од ЦЈЗ Скопјеи 316 (19,7%) лица од територијата на ЦЈЗ Куманово.

(Прилог Табела 1, Табела 6, Картограм 6).

ОПВ/ИПВ - ревакцинација

Во Република Македонија, опфат со **I ревакцинација** изнесува **80,2%**, со **II ревакцинација** изнесува **70,0%**, а опфатот со **III ревакцинација** со ОПВ/ИПВ вакцина изнесува **79,4%**.

За **I ревакцинација** опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран на територијата на 4 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Битола – 93,8%
- ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Делчево – 93,8%
- ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Винаца – 93,5%
- ЦЈЗ Битола/ ПЕ Демир Хисар – 90,6%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 15 ЦЈЗ /ПЕ:

- ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 89,8%
- ЦЈЗ Охрид – 88,7%
- ЦЈЗ Штип/ ПЕ Пробиштип – 87,2%
- ЦЈЗ Струмица/ ПЕ Валандово – 85,0%
- ЦЈЗ Струмица – 83,2%
- ЦЈЗ Велес/ ПЕ Кавадарци - 82,5%
- ЦЈЗ Куманово/ ПЕ Кр. Паланка – 79,8%
- ЦЈЗ Велес – 79,6%
- ЦЈЗ Прилеп – 79,2%
- ЦЈЗ Велес/ ПЕ Гевгелија– 75,2%
- ЦЈЗ Штип – 74,8%
- ЦЈЗ Велес/ ПЕ Неготино – 74,8%
- ЦЈЗ Скопје – 73,0%
- ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар– 71,1%

Најнизок опфат е регистриран во ЦЈЗ Куманово - 63,2%

(Прилог Табела 1, Табела 6, Картограм 6).

Со **ОПВ II ревакцинација**, опфат понизок од 95% на територијата на 5 ЦЈЗ:

- ЦЈЗ Охрид/ ПЕ Струга – 94,6%
- ЦЈЗ Куманово – 94,5%
- ЦЈЗ Струмица - 94,3%
- ЦЈЗ Куманово/ ПЕ Кратово – 91,8%
- ЦЈЗ Велес/ ПЕ Кавадарци - 90,4%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 12 ЦЈЗ /ПЕ:

- ЦЈЗ Кочани – 89,7%
- ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 82,7%

- ЦЈЗ Охрид – 82,2%
- ЦЈЗ Скопје – 78,4%
- ЦЈЗ Велес/ Св. Николе – 78,2%

Опфат понизок од 70% се регистрира на територијата ЦЈЗ Прилеп (58,9%), ЦЈЗ Велес(46,0%), ЦЈЗ Прилеп/ПЕ Мак. Брод (44,2%) и ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Винаца(32,4%). Само неколку дози на вакцини се дадени во ЦЈЗ Тетово, ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар и ЦЈЗ Велес/ ПЕ Неготино.

На територија на ЦЈЗ Битола/ПЕ Демир Хисар, ЦЈЗ Кочани/ПЕ Делчево и ЦЈЗ Прилеп/ПЕ Крушево воопшто не е реализирана оваа ревакцинација. Нискиот опфат и пропуштената вакцинација се должи на недостаток на вакцини во четвртиот квартал од годината. Дадено е образложение дека невакцинираните деца ќе бидат опфатени во второто полугодие од учебната 2018/2019 година, кога ќе пристигнат новите количини на ОПВ.

Со **ОПВ III ревакцинација**, опфат понизок од 95% е регистриран на територијата на 4 ЦЈЗ /ПЕ:

- ЦЈЗ Куманово/ ПЕ Кратово – 94,6%
- ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Винаца – 93,3%
- ЦЈЗ Велес/ ПЕ Гевгелија – 90,8%
- ЦЈЗ Кочани – 90,7%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 9 ЦЈЗ /ПЕ:

- ЦЈЗ Велес/ ПЕ Кавадарци - 88,4%
- ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 75,9%
- ЦЈЗ Велес/ Св. Николе – 72,5%

Опфат понизок од 70% се регистрира на територијата ЦЈЗ Струмица, ЦЈЗ Охрид, ЦЈЗ Прилеп, ЦЈЗ Велес/ ПЕ Неготино и ЦЈЗ Прилеп /ПЕ Мак. Брод, додека само неколку дози на вакцини се дадени во ЦЈЗ Тетово. На територијата на ЦЈЗ Битола/ПЕ Демир Хисар, ЦЈЗ Кочани/ПЕ Делчево, ЦЈЗ Прилеп/ПЕ Крушево и ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар воопшто не е реализирана третата ревакцинацијасо ОПВ. Нискиот опфат и пропуштената вакцинација се должи на недостаток на вакцини во четвртиот квартал од годината. Дадено е образложение дека невакцинираните деца ќе бидат опфатени во второто полугодие од учебната 2018/2019 година, кога ќе пристигнат новите количини на ОПВ.

(Прилог Табела 1, Табела 6, Картограм 7).

МРП - вакцинација

Вкупниот опфат со МРП вакцина за целата република изнесува **74,8%**.

Опфат над препорачаните 95% е регистриран само на територија на 3 ЦЈЗ.

Понизок опфат од 95%, но повисок од 90% е регистриран на територијата на 4 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Прилеп/ ПЕ М. Брод – 93,2%
- ЦЈЗ Велес/ Св. Николе – 91,0%
- ЦЈЗ Прилеп – ПЕ Крушево 90,3%
- ЦЈЗ Охрид/ ПЕ Струга 90,2%

Опфат понизок од 90% е регистрирана територија на 17 ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Винаца – 88,5%
- ЦЈЗ Кочани – 88,3%
- ЦЈЗ Битола – 87,7%
- ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Берово -86,0%
- ЦЈЗ Охрид – 82,6%
- ЦЈЗ Штип – 81,6%
- ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш –81,0%
- ЦЈЗ Прилеп – 80,5%
- ЦЈЗ Битола/ ПЕ Ресен – 80,0%
- ЦЈЗ Куманово/ Кр. Паланка– 79,4%
- ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Делчево – 77,1%
- ЦЈЗ Тетово - 76,8%
- ЦЈЗ Велес/ ПЕ Неготино – 75,6%
- ЦЈЗ Велес – 74,2%
- ЦЈЗ Скопје -73,2%
- ЦЈЗ Струмица – 71,0%
- ЦЈЗ Куманово/ ПЕ Кратово – 70,2%

На територијата на ЦЈЗ Штип/ ПЕ Пробиштип, ЦЈЗ Велес/ ПЕ Гевгелија, ЦЈЗ Струмица/ ПЕ Валандово, ЦЈЗ Битола/ ПЕ Д. Хисар, ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар, ЦЈЗ Куманово и ЦЈЗ Велес/ ПЕ Кавадарци регистриран е опфат под 70%.

Од подлежачките лица на МРП вакцинана територијата на целата република(Прилог Табела 7), не се опфатени со вакцинацијавкупно **5.959**, од кои 2.246 или 37,7% се жители на територијата која ја покрива ЦЈЗ Скопје, 742 или 12,5% се жители на територијата што ја покрива ЦЈЗ Куманово и 592 или 9,9% се од ЦЈЗ Тетово.

(Прилог Табела 1, Табела 7,Картограм 8)

МРП - ревакцинација

Опфатот со прва МРП ревакцинација во целата републикаво 2018 година изнесува **93,8%**.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран на подрачјето на5ЦЈЗ/ПЕ:

- ЦЈЗ Куманово/ Кр. Паланка– 94,9%
- ЦЈЗ Куманово/ ПЕ Кратово – 94,6%
- ЦЈЗ Струмица/ ПЕ Валандово – 94,1%
- ЦЈЗ Штип/ ПЕ Пробиштип – 94,1%
- ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 93,4%

Опфат под 90% се регистрира во 6ЦЈЗ/ ПЕ:

- ЦЈЗ Струмица – 89,4%
- ЦЈЗ Куманово – 89,2%

- ЦЗ Тетово – 86,3%
- ЦЗ Велес/ ПЕ Неготино – 86,2%
- ЦЗ Охрид – 84,0%
- ЦЗ Штип – 83,4%

Ревакцинација со МРП на подлежаечките деца на територијата на ЦЗ Битола/ ПЕ Демир Хисар не е претставена во извештајот за 2018 година, поради фактот што не е спроведена во 2018 година, но добиена е информација дека е извршена во февруари 2019 година.

Од подлежаечките лица на оваа ревакцината територијата на целата република (без Демир Хисар - Прилог Табела 7), не се опфатени со ревакцинацијавкупно **1359**, од кои 786 (57,8%) се жители на територијата која ја покриваатЦЗ Куманово, ЦЗ Тетово и ЦЗ Скопје.

(Прилог Табела 1, Табела 7, Картограм 8)

ХПВ – вакцинација

Вкупниот опфат со две дози вакцина против заболувања причинети од Хуман папилома вирус (ХПВ) во републиката изнесува **54,7%** (Прилог Табела 8).

Прикажаниот опфат по ЦЗ и нивни подрачни единици се движи од 12,2% (Битола) до 100% (Св. Николе, Кочани, Берово, Винаца, Делчево, Пехчево, Кратово и Пробиштип).

Опфат понизок од вкупниот опфат во републиката се регистрира во 4 ЦЗ/ПЕ:

- ЦЗ Охрид– 24,4%
- ЦЗ Скопје– 18,9%
- ЦЗ Струмица – 16,0%
- ЦЗ Битола – 12,2%

(Прилог Табела 1, Табела 8, Картограм 9).

Вакцинација и ревакцинација во Република Македонија
во период 2013– 2017 во споредба со 2018 година

Прикажаниот опфат со задолжителната вакцинација и ревакцинација во Република Македонија во 2018 година, во однос на претходниот петогодишен период, 2013 - 2017 година (Прилог Табела 9, Табела 10), е следниот:

- ❖ **Хепатитис Б - вакцинација:** Опфатот со три дози вакцина против Хепатитис Б во 2018 година изнесува 92,3%, и бележи зголемување во однос опфатот во 2017 (91,3%), додека во однос на просечниот опфат за периодот 2013-2017 година (94,0%) се регистрира намалување. Од 2015 година, опфатот со оваа вакцина континуирано е под 95%.
- ❖ **ХиБ – вакцинација:** Опфатот со оваа вакцинација се движи од 88,6% (во 2015 година) до 97,1% (во 2013 година). Опфатот со три дози вакцина против Хемофилус инфлуенца тип Б во 2018 година изнесува 92,5%, и бележи зголемување во однос со опфатот во 2017, (91,1%). Во однос на просечниот периодот 2013-2017 (92,9%) година се регистриранезначително намалување на опфатот.
- ❖ **ХиБ – ревакцинација:** ХиБ ревакцинација во 2013 година за последен пат се регистрира со опфат над препорачаните 95%. Почнувајќи од 2014 година (90,3%) се бележи континуирано опаѓање на опфатот, кој во 2018 година достигнува најниски 80,2%, понизок и од просечниот опфат за периодот 2013-2017 година кој изнесува 89,7%.
- ❖ **ДиТеПер - вакцинација:** Во текот на 2018 година, опфатот со примарната ДиТеПер вакцинација, со три дози вакцина, изнесува 92,5% што претставува зголемување во однос на опфатот за 2017 година (91,1%). Во однос на просечниот опфат за периодот 2013-2017 година (94,3%) се регистрира намалување.
- ❖ **ДиТеПер – I ревакцинација:** Оваа ревакцинација, почнувајќи од 2014 бележи континуирано опаѓање достигнувајќи опфат од 80,2% во 2018 година, што претставува понизок од просечниот опфат (90,8%) во периодот 2013 – 2017 година, како и од опфатот во 2017 година (83,3%).
- ❖ **ДиТе - II ревакцинација:** ДиТе ревакцинацијата на 7 годишна возраст, во 2018 година е извршена со многу низок опфат од 75,3%, кој е понизок и од опфатот во 2017 година (91,1%), и од просечниот опфат (92,8%) за последните 5 години.
- ❖ **ДиТе - III ревакцинација:** ДиТе ревакцинацијата на 14 годишна возраст бележи опфат 87,2%, што претставува намалување во однос на на 2017 година (93,1%), како и во однос на просекот за изминатите пет години (93,8%).
- ❖ **Те –IV ревакцинација:** Оваа ревакцинација во 2018 година е извршена со опфат од 90,2%, кој претставува незначително понизок опфат во однос на 2017 година (90,7%), но повисок од просечниот опфатот за 2013-2017 (89,1%).
- ❖ **ОПВ/ИПВ - вакцинација:** Примарната вакцинација со три дози полио вакцина во 2018 година е извршена со опфат од 92,5%, што претставува зголемување во однос на опфатот во 2017 година (91,1%). Во однос на просечниот опфат регистриран во изминатиот петгодишен период (94,5%) се бележи намалување. Опфат понизок од препорачаните 95%, во периодот 2013-2017 е регистриран во 2015 (92,1%) и 2017 (91,1%) година.

- ❖ **ОПВ/ИПВ –Иревакцинација:** Регистрираниот опфат од (80,2%) во 2018 година е понизок од опфатот во 2017 (83,3%), како и од просечниот опфат за периодот 2013-2017 (91,0%).
- ❖ **ОПВ - II ревакцинација:** Оваа ревакцинација, како и ревакцинацијата со ДиТе на 7 годишна возраст, бележи ислучително низок опфат од 70,0%, што претставува значително намалување во однос на опфатот во 2017 (92,5%), како и во однос на просечниот опфат за периодот 2013-2017 (94,0%).
- ❖ **ОПВ - III ревакцинација:** Опфатот на третата полио ревакцинација во 2018 година, исто како и опфатот за втората полио ревакцинација, бележи опфат (79,4%) кој е многу понизок од опфатот во 2017 (92,9%), како и од просечниот опфат за периодот 2013-2017 (93,5%).
- ❖ **МРП - вакцинација:** Во 2018 година, опфатот со МРП вакцинацијата е намален во однос на 2017 година, од 82,6% на 74,8%. Во однос на просечниот петгодишен опфат (88,6%) се бележи намалување за 13,8 процентни единици. Почнувајќи од 2014 година, опфатот со МРП вакцинацијата континуирано е под 90%.
- ❖ **МРП - ревакцинација:** МРП ревакцинацијата бележи опфат од 93,8 % во 2018 година кој е понизок од опфатот од 2017 (97,0%) и од просечниот опфат за периодот 2013-2017 година (95,1%).
- ❖ **ХПВ – вакцинација:** Вакцинацијата со ХПВ вакцината сèуште бележи низок опфат. Во 2018, опфатот на оваа вакцинација изнесува 54,7%, повисок од опфатот во 2017 година (48,0%), и повисок од просечниот опфат за петгодишниот период (2013-2017) кој изнесува 47,5%.

КОНСТАТАЦИИ И ПРЕДЛОГ МЕРКИ

Согласно изнесените податоци во извештајот може да се констатира дека опфатот со примовакцинацијата и ревакцинација во Р. Македонија во 2018 година е под препорачаните 95%, за сите вакцини.

- Во однос на минатата 2018 година, се бележи благ пораст на опфатот за сите примовакцини, со исклучок на МРП вакцината која бележи значително опаѓање во однос на минатата година и опфат под 80%.
- Во однос на ревакцинацијата, општа констатација е дека опфатот го задржува трендот на опаѓање за сите ревакцини, како и минатата година.
- Опфатот на примовакцинација со вакцините вклучени во поливалентните вакцини (Хепатит Б, ХиБ, ДиТеПер и Полио), бележат благ пораст во однос на 2017 година, но сепак не го достигнуваат препорачаниот опфат од 95%. Со оглед на фактот дека ХиБ, ДиТеПер и ИПВ вакцините се содржани во поливалентните вакцини опфатот со примовакцинацијата со овие вакцини е потполно идентичен – 92,5%.
- Опфатот со вакцинација против хепатит Б од 92,3% бележи благо зголемување во однос на 2017 година, и незначително се разликува од опфатот на останатите примовакцини.
- Опфатот со МРП вакцина од 74,8% е најнизок регистриран опфат во изминатиот петгодишен период.
- Нискиот опфат на МРП вакцината го следи низок опфатот со првата ХиБ, ДиТеПер и ИПВ ревакцинација (вклучени во поливалентните вакцини) на 18 месеци, која за сите три ревакцини е идентична и изнесува 80,2%.
- Опфатот со МРП ревакцинацијата има највисок опфат од сите ревакцини иако не го надминува опфатот од 95%. И покрај засилените активности за надзор и спроведување на МРП вакцинацијата, како противепидемиска мерка при во регистрираните епидемии на мали сипаници на територијата на ЦЈЗ Охрид/ ПЕ Дебар и ЦЈЗ Скопје, сепак опфатот со оваа ревакцина не ги достигна потребните 95%.
- Ревакцинацијата со ДиТе и ОПВ кај училишните деца на седум-годишна возраст се регистрира со исклучително низок опфат под 80% што не било случај во изминатиот петгодишен период.
- Иако ревакцинацијата на 14-годишна возраст со ДиТе бележи опфат над 80%, сепак е низок и го следи нискиот опфат на ОПВ вакцина од 79,4%.
- Ревакцинацијата против тетанус, иако има опфат над 90% сепак не го достигнува препорачаниот опфат од 95%.
- Вакцината против ХПВ инфекција, иако го надминува просечниот опфат за 2013-2017 повторно бележи најнизок опфат од сите вакцини, како и во претходните пет години.
- Опфат од 100% за вакцинација и ревакцинација со сите видови вакцини е остварен само во Пехчево, имајќи го во предвид фактот дека воопшто не е извршена ревакцинација со ДиТе и ОПВ кај училишните деца на 7 и 14 годишна возраст, како и вакцинацијата против ХПВ.
- Загрижува фактот што за поедини вакцини и на одредени територии, се појавува опфат понизок од 90%, 80% па дури од 70% за повеќе вакцини кој најчесто се регистрира на територијата на ЦЈЗ Куманово, ЦЈЗ Скопје, ЦЈЗ Штип, ЦЈЗ Тетово/ПЕ Гостивар и ЦЈЗ Струмица.

- Според добиените извештаи од ЦЈЗ и ПЕ и вакциналните тимови, нискиот опфат е резултат на одбивањето на вакцинацијата од страна на родителите под влијание на антивакционалното лоби во Македонија и кампањата која ја водат. Несомнено е и влијанието на некои здравствени работници првенствено доктори (матични лекари, педијатри и гинеколози) кои препорачуваат одложување на вакцинацијата до достигнување на поголема возраст на детето „откако детето ќе прооди и прозбори“. Ова посебно се однесува на МРП вакцинацијата што резултира со најнизок опфат за примовакцинација.
- Ревакцинацијата која се спроведува во училишната возраст (на 7 и 14 –годишна возраст), исто така бележи низок опфат. Образложението за тоа е недостаток на ОПВ вакцини во последниот квартал од годината, со оглед на тоа вакцинацијата не можела да се спроведе согласно планот за имунизација. Со оглед на фактот што ОПВ се дава истовремено со ДиТе вакцина, заради недостаток на ОПВ, одложувана е и ДиТе вакцинацијата за второто полугодие од учебната 2018/2019 година, кога ќе пристигнат новите количини на ОПВ.

Според резултатите од извештаите за спроведена задолжителна имунизација од Центрите за јавно здравје и нивните подрачни единици во 2018 година, како и препораките на СЗО и други меѓународни компетентни институции, се наметнува потребата да се превземат одредени мерки во однос на задолжителната вакцинација во Република Македонија, и тоа:

➤ ***ЗГОЛЕМУВАЊЕ на опфатот со сите вакцини и ревакциносо цел да се достигне опфат од 95%, на регионално и локално ниво и во целата република.***

За таа цел неопходна е координација и засилено ангажирање на сите здравствени институции и поединци кои се одговорни за спроведување и контрола на вакцинацијата.

- Службите за вакцинација потребно е редовно и континуирано да се ангажираат во избарување на неевидентирани, невакцинирани и непотполно вакцинирани лица, но и лица кои често мигрираат во државата и надвор. **Задолжително, редовно излегување на терен заради “прочешлување” на теренот**, со цел да се изнаоѓаат и вакцинираат ваквите лица до комплетирање на нивниот вакцинален статус согласно Правилникот за имунизација. Излегувањето на терен треба да се спроведува плански, редовно, темелно и без импровизации, за да се спречи понатамошно намалување на опфатот.
- Посебно внимание треба да се посвети на ромската популација која често мигрира во државата и надвор од неа, со што се отежнува спроведувањето на континуирана, редовна и комплетна вакцинација меѓу нив. Затоа, потребно е да се ангажираат патронажните служби, како и да се зајакне соработката со други институции и организации (Невладините организации од ромската популација на пр.) кои можат да помогнат за полесно изнаоѓање и вакцинирање на оваа тешко достапна популациона група.

- Се потенцира потребата од интензивирање на активностите за спроведување на вакцинацијата со МРП вакцината која последните години бележи интензивно намалување на опфатот достигнувајќи загрижувачки низок опфат што резултираше со појава на неколку епидемии на мали сипаници на територијата на Македонија во 2018 година. Службите за вакцинација треба редовно и континуирано да ги прочешлуваат картончињата на децата подлежащи за МРП вакцина кои не се вакцинирани или се пропуштени, да се повикуваат и вакцинираат согласно Календарот.
 - Потребно е евидентирање и следење на сите невакцинирани лица кои ја одбиваат вакцинација од страна на родителите и проследување на ваквите случаи до надлежните институции, односно следење и придржување кон пропишаната законската регулатива.
 - Континуирана информација, едукација, базирана на научно засновани факти и развој на неопходните вештини на здравствените работници кои ја спроведуваат вакцинацијата да ги насочат родителите кон правилна одлука да ги вакцинираат своите деца.
- **Континуиран надзор и контрола над спроведувањето на имунизацијата од страна на надлежните институции (ЦЈЗ/ПЕ, ИЈЗ, ДСЗИ).** Центрите за јавно здравје и нивните подрачни единици на регионално односно на локално ниво, во соработка со Институтот за јавно здравјеи ДСЗИ треба континуирано и интензивно да вршат надзор и контрола на вакцинацијата на територијата за која се надлежни. Особено треба да се потенцира следењето на имунизацијата на ниво на “микро реони” во самите општини заради опасност од појава на т.н. “цепови” со натрупување на голем број на невакцинирани деца.
- ДСЗИ да го засили надзорот согласно законските одредби, со оглед на тоа што сè повеќе родители одбиваат да ги вакцинираат своите деца, а вакциналните тимови се немоќни да го решат тој проблем.
- **Континуирано и навремено снабдување со вакцини.** Надлежните институции, потребно е навреме и континуирано да вршат снабдување со вакцини од редовниот Календарот за имунизација. Недостаток или нередовно снабдување со вакцини несомнено доведува до пад на опфатот. **Во 2018, недостигот на ОПВ вакцини во последниот квартал од годината предизвика сериозно намалување на опфатот со ДиТе и ОПВ ревакцинацијата кај училишните деца. Со цел да се добие пореална слика за опфатот со овие ревакцини, потребно е да се направи нова проценка на опфатот откако ќе биде набавена ОПВ вакцината и спроведена вакцинацијата на пропуштените училишни деца со ДиТе и ОПВ ревакцинација.**

- **Строго придржување кон принципите за одржување и контрола на студениот синџир на сите нивоа - при набавката, транспортот, ракувањето и чувањето на вакцините.** Сите „Здравствени домови“ во републиката, потребно е да обезбедат генератори за континуирано снабдување со електрична енергија, со цел одржување на препорачаната температура во фрижидерите во кои се чуваат вакцините и надминување на опасноста од снемјување на електрична енергија и прекинување на студениот синџир. Постојана контрола на исправноста на уредите и нивно правовремено обновување, задолжителна употреба на мониторинг картици.
- **Поради константен недостиг на тимови кои спроведуваат континуирана вакцинација, под итно да се пополнат со персонал оние вакцинални тимови во сите населени места, и да се оформи дополнителен број на тимови каде што има недостиг од нив.**
За новиот кадар кој ќе биде вклучен во процесот на вакцинација задолжително да се организира и спроведе едукација и обука за начинот на спроведување на вакцинацијата, правилно чување, ракување и употреба на вакцините, како за начинот на евидентирање на спроведената вакцинација.
- **Спроведување на имунолошки студии** со цел да се одреди имуниот статус на вакцинираните лица и утврдување на колективниот имунитет на населението, што е вогласност препораките на СЗО. Со оглед на фактот што ваков тип на студии не се спроведени подолг временски период, потребно е да се обезбедат средства за реализација на оваа активност заради утврдување на неефективноста и ефикасноста кај популацијата во Македонија, на вакцините кои се употребуваат во републиката во спроведувањето на редовната вакцинација и соодветно на наодите да се превземат сите неопходни активности.
- **Зголемување на свесноста на матичните лекари и лекарите кои ја спроведуваат вакцинацијата за значењето и бенефитите на имунизацијата, како и за безбедноста на вакцините** преку одржување на едукативни семинари на оваа тема. Истотака, потребно е континуирано да се развиваат и зајакнуваат нивните вештини во комуникацијата со родителите заради правилно и навремено насочување на родителите во однос на вакцинација на нивните деца.
- За навремено и успешно спроведување на континуираната имунизација во републиката потребно е да започне со работа системот за **електронско евидентирање на спроведената имунизација** со кој ќе се подобри системот за планирање, изведување, евидентирање и надзор на спроведената имунизација.

Сектор за контрола и превенција на заразните болести

Одделение за надзор и контрола на имунизацијата